

THOMÆ CHRISTIAN
CARNIOLI VELDENSIS
DISSERTATIO INAUGURALIS
CHEMICO - MEDICA
HISTORIAM ACIDI
SISTENS,

QVAM

AUCTORITATE, ET CONSENSU

*Illustrissimorum, Perillustrium, Magnificorum, Spectabilium,
Clarissimorum Virorum,*

Reverendissimi, Perillustris, ac Magnifici Domini

UNIVERSITATIS RECTORIS,

Reverendissimi, Illustrissimi, ac Amplissimi Domini

UNIVERSITATIS CANCELLARII,

Illustrissimi, Magnifici, ac Clariss. Inclytæ Facultatis Medicæ

DOMINI PRÆSIDIS,

Perillustris, ac Magnifici Inclytæ ejusdem Facultatis

DOMINI VICE - PRÆSIDIS,

Perillustris ac Spectabilis Inclytæ ejusdem Facultatis

DOMINI DECANI,

D. D. SACRÆ CÆSAREO - REGIÆ APOSTO-
LICAE MAIESTATIS CONSILIARIORUM, ET AR-
CHIATRORUM, NEC NON CLARISSIMORUM

DD. PROFESSORUM,

VENERABILIS DOMINI SENIORIS,

ATQUE TOTIUS AMPLISSIMI

DD. MEDICORUM COLLEGII

Pro supremis in Medicina honoribus, & privilegiis
Doctoralibus legitime obtinendis

Publicæ Disquisitioni submittit.

Disputabitur in Palatio universitatis

Mense *Majo* Die 3 M. DCC. LXXI.

Typis Leopoldi Joannis Kaliwoda,

hemia.

000,18.

Vol 3, 27.

Acidum.

W. A. W. W.
T. H. E. S.

T H E S E S.

I.

Habent glandulæ in centro folliculum.

II.

Pulpa nervea est congeries subtilissimorum canaliculorum.

III.

Naturalis ac placidissimæ respirationis organum est Diaphragma.

VI.

Ad primam inspirationem id solum sufficit, ut aeri liber in pulmonem ingressus concedatur.

V.

Datur forte etiam quædam in masculino sexu menstrua plethora, quæ potissimum per vias uropoeticas evacuatur.

VI.

In Embrione nulla pars organica altera prior existit.

VII.

Quocunque tempore abortus procuratur, homicidii crimen admittitur.

VIII.

Generalis morborum divisio aptissima est illa, quæ hos in febriles, & non febriles dispescit.

A 2

IX.

IX.

Febris consistit in pulsu citatiore & calore auctiore, tanquam effectibus a causa morbifica vel in toto vel in parte ad se ipsam expugnandam concinatis.

X.

Non ergo extinguenda est Febris, sed moderanda, immo augenda quandoque, donec causam morbificam expugnet.

XI.

Calor aliam in corpore præter attritum agnoscit causam, forte humorum in putredinem nisum præsertim in febribus putridis.

XII.

Frigus febrile a spasticis nervorum affectionibus oriri videtur.

XIII.

In summo paroxismi vigore partes nervosæ spasmodicis contractionibus tentantur. Tum palliativa solum cura locum habet.

XVI.

Nervosum systema circa vesperam irritatur, mane vero spasms remittentibus omnes viæ ad excernendum aptiores evadunt. Opiata igitur in regula melius circa tempus nocturnum, evacuantia matutino tempore administrantur.

XV.

Aegrorum animos prudenter erigere est dimidiam sæpe curationis partem absolvere.

Recte quidem omnem sermonem a definitione illius rei, de qua differere decrevimus, exordimur, ut res ipsa, de qua agitur, perspicua reddatur omnibus, & quoddam veluti lucidum punctum constitutatur, ex quo reliqua, quæ, quia sæpe a principio sunt remotiora, ceterum minus cohærentia, immo avulsa penitus, falsa-que viderentur, uberrimis quasi radiis collustrentur. Nemo tamen illud mihi oneris imponet, ut Acidi definitionem præmittam. Adeo enim simplex est illius idea, ut verbulo tota exhauriatur, adeo præterea intimo cuique, qui aliquoties gustavit, sensu perspecta, ut dum Acidum enuncio, confestim unusquisque, quid cogitem, in-

A 3

tel-

telligat. Sunt nempe quædam, eaque non pauca, in rerum natura simplicia sensuum objecta, communi manifesta iudicio, atque in vulgus nota, quibus verbosior explicatio parum aut nihil lucis adfert, tenebrarum non raro plurimum offundit. Licet vero Acidum strictè definiri, nisi ingeniosæ hypothese indulgere quis velit, nec possit, nec debeat, admittit tamen definitionem quam vocant, accidentalem, in qua proprietates, affectionesque hæcenus detectæ, atque virtutes eidem propriæ describuntur. Hanc ego definitionem, quam traditurus sum, Acidi historiam appello. Ut autem in hac Acidi historia recto, quantumquidem fieri potest, ordine procedam, primo, quæ eidem in genere cum proprietates, tum virtutes conveniunt, succincta oratione complectar, deinde ad singulas Acidi species, qui præcipuus est dissertationis meæ scopus, descendam. Sit itaque:

P A R S P R I M A
D E A C I D O I N G E N E R E .

S E C T I O P R I M A
D E P R O P R I E T A T I B U S A C I D I .

Proprietates, quæ Acido in genere conveniunt, ad sequentes fere reducuntur:

Pri-

Primo : Linguae , si quidem gustus organum bene constitutum , & anima sensui intenta sit , saporem acidum imprimit.

Secundo : In aquam suscipitur , & in ea æquabiliter dissolvitur.

Tertio : In succos vegetantium cæruleos eam vim exercet , ut rubrum illis colorem inducat , si nec succi nimium densi sint , nec Acidum nimis forte , quod colorantes particulas comburat , adhibeatur.

Quarto : Cum salibus alcalicis cum aeris expulsiōe , si superfluous insit , qui expellatur , conflagit , variaque cum iis salia media , mutuae solutionis , saturationisque soboles , enititur , & quidem cum fixis fixa (*a*) , ammoniacalia , sive semivolatilia cum volatili (*b*).

Quinto : Cretam , corallia , lapides cancrorum , perlas , matrem perlarum , ostracodermata , calcem utramque , terras varias , & metalla dissolvit , unde sales terrestres , natra (*c*) sales metallici diversi (*d*) , vel etiam corpora austera , acerba , adstringentia (*e*) exoriuntur.

A 4

Sex-

(*a*) Vide Tab. I.

(*b*) Vide Tab. eandem

(*c*) - - - -

(*d*) Vide Tab. II.

(*e*) Exemplo sint fructus omnes immaturi , succi varii acaciae , berberis , cornorum , granatorum , hypocistidis , omphacium , catechu , terræ bolares &c.

Sexto : Accurate , et ad saturantem mensuram , metalla si demas , corporibus modo recensitis , alcalicis nimirum salibus , & terræ calcareæ unitum acrimoniam pristinam omnem amittit , ut satis mite ex hoc connubio remedium , & innocuum enascatur.

Septimo : Vim acrem plantarum antiscorbuticarum infringit : Sic raphanus rusticanus aceto , vino , cerevisia curatur , & acetosa cum cochlearia tolerabili confortio copulatur.

Octavo : Cornua , ossa , ungues arrodit , emollit , dum terrestrem in illis partem dissolvit.

Nono : Cum glutinosis oleosis substantiis in speciem saponis , aquæ miscibilis , unitur , exemplo succorum vegetabilium dulcium , acido dulcium , saponaceorum.

Decimo : Corporum , quæ non dissolvit , compagem intimam firmat , & corruptionis putridæ progressum , quæ cum minimarum partium omnimoda disjunctione , & omnis aeris fixati extricatione contingit , inhibet.

SECTIO SECUNDA.

DE VIRTUTIBUS ACIDI.

Virtutes Acidi in corpus vivum ex cognitis ejusdem proprietatibus derivantur , quæ si observationibus quoque pra-

practicis, fidelissimis confirmantur, eo minus poterunt in dubium revocari. Itaque nunc de Acidi in genere virtutibus casto ratiocinio fermocinabor. Acidum, quia distinctum a simplici tactu linguæ sensum imprimat, non infimum est saporis instrumentum, & quia hic sensus mitis est, & cum refrigerii quadam perceptione conjunctus, facit potum, & cibos cum sanis temperamenti sanguinei, & biliosi, tum ægris præsertim acutis, ceterum omnia repudiantibus, gratos, & reficientes, & ne nunc adhuc dicam, salutare. Suscipitur in aquam Acidum, & cum oleosa mucagine saponis speciem componit. An igitur mirum cuiquam videbitur diureticam eidem virtutem inesse? Dum enim cum aquosa sanguinis parte cum ad alia secretoria cola, mucosa colluvie infarcta, tum præcipue majoreque copia ad renum fabricam deducitur, oleoso glutini radios arteriosos, & bellinianas fistulas obsidenti nubet, illudque in ipso, in quo advehitur, latice solubile reddit, ut sic expeditum uropoeticum organum Acidi præterea, vel novi saponis stimulo agitata inimicas aquarum undas & uberius, & velocius extra corpus eliminat. Quum vero in muco nephriticum sabulum e terrestrium particularum

adunatione generatum niduletur, & futurorum in eo radicentur calculorum tristissima rudimenta, eadem ex ratione, & quia Acido terreorum dissolvendorum vis infidet, in calculosa dispositione quid potest esse hujus remedii virtute præstantius?

Sed ne prolixior sim in hac dissertationis parte, unam adhuc nobilissimam Acidi virtutem antisepticam attingam, cujus virtutis imaginem sic pingit immortalis Boerhavius (f) “ Ea indoles est, inquit, salium nostrorum urinosorum, ut sal alcalinus fixus uno momento illos ita mutet, ut aliter ingens ignis actio præstitisset. Hinc etiam scitur alcalinos fixos sales humoribus nostris permistos eosdem statim reddere acres, alcalinos, mobilissimos, volatiliores ipsa aqua nostra, ipsis nostris spiritibus, illisque igneam rodendi facultatem impertit, inque putredinis naturam convertit eam quam subitissime. Si Acris permiscentur, ebulliunt effervescono quam violentissime, imprimis si simul concutiuntur. Tumque domantur ita mutati, ne porro acres sint. Mutantur, ne alcalini vel ignei mancant, figuratur

(f) Chem. oper. Tom. II, pag. 314.

„ tur, ne calore sani corporis avolent.
„ Amittunt vires agendi alcalinis pro-
„ prias volatilibus, imprimis dissolvendi
„ lethali fere attenuatione humores cor-
„ poris. . . . Quæ quidem omnia per
„ experientiam jam nota veteribus. In
„ febribus cum calore, & motu auctis
„ Hippocrates Acescentia, vel aperte
„ Acida sola admittebat in cibo, potu,
„ medicamentis. Exitialia alcalia fixa no-
„ stro in corpore, quoties ibidem ar-
„ dor, motus, odor urinæ gravis, color
„ flammeus, copia parva, nimis dissolu-
„ tus humor. Quanto igitur damno in
„ his tales sales adhibentur, maxime in
„ peste.“

Verum enim vero quanto tunc ægro-
rum commodo Acida propinantur! Hæc
enim effectum exerunt alcalinis prorsus
contrarium: putredinem aut futuram præ-
cavent, aut sistunt, corriguntque præsen-
tem, æstum febrilem, ex attritu, & hu-
morum in putredinem nisu productum,
perque omnem late machinam furentem
temperant, humorum inflammatoriam spif-
situdinem dissolvunt, eorum vero in intima
globulorum compage cohæSIONem vel con-
servant, vel restituunt, ut tacitam relin-
quam illam computrescentem tubi alimen-

ra-

taris faburram, quæ pulchre Acidorum, vel Acesentium virtute vel invertitur, vel impeditur.

Sed demum, ut nihil silentio præteream, sua etiam Acidum infamia notatur. Nam concentratum illud, vel non sufficienter dilutum atrocissimum est vivo corpori venenum, cito partes, quas attingit gangranosa corrosione destruens. Sed & dentes denigrant Acida cum primis fossilia. Quamvis idem efficiat etiam vegetabilium Acidorum creber usus, dum sensim crustam arrodunt adamantinam. Novi venustissimas puellas plenas ceterum vivacissima sanitate, quæ aurantium, citreorum, limoniorumque abusu candidissimum dentium nitorem perdiderunt. Recte præterea subtrahuntur Acida, & sub quorum subdolo dulcore rodentis Acidi virus delitescit, saccharina tenellis infantibus, ne debiti roboris incrementum, ossiumque genesis retardetur, tum cachecticis, debilibus, leucophlegmaticis, chloroticis, ne debilitentur adhuc magis solida, calor nativus extinguatur, bilis enervetur, dein rachiticis, Acido, acidaque primarum viarum diathesi laborantibus, quique medicamentis utuntur ex antimonio, mercurioque confectis.

Nul-

Nullis denique laudum encomiis fatis
concelebranda est materna AUGUSTIS-
SIMÆ MARIÆ THERESIÆ cum in
ceteris omnibus, tum in hoc etiam genere
solicitude, quæ nuper admodum utensilia e
stanno plumboque remixtis conflata publica
severissimi decreti autoritate suis e terris
proscripsit. Triginta enim plumbi pondo in
centum stanni libris præsentia, Accidorum
frequenti attactu corrosa, Deum immorta-
lem! quantam sensim saturnini falis co-
piam mortalium in nervos ingerunt? Uni-
versim tamen humanæ naturæ magis con-
ducunt Acida, & Acesentia, quia jam vi-
vi tendimus in putredinem. Et forsan
inter alias admirandæ illius ante diluvium
longævitas causas non infima illa fuit,
quod primi mortales solis viverent vege-
tabilibus, Acescentibus, vel Acidis.

Sed hæc de Acido in genere dicta
sufficiant. Unusquisque autem facile ipse-
met perspiciet commemoratas hætenus
proprietas, ac virtutes omni quidem
Acido, uni tamen magis, quam alteri con-
venire. Nunc itaque superest, ut ad sin-
gulas Acidi species seorsim pertractandas
transeam.

PARS

PARS ALTERA
DE ACIDO IN SPECIE.
SECTIO PRIMA.

DE DIVERSIS ACIDI SPECIEBUS.

Mihi quidem Acidum purum, seu quod proprie Acidum est, in univ^{er}sa re-
rum natura unum prorsus esse, idemque
videtur, ut proinde sic consideratum nul-
las sub sese species contineret. Ponamus
autem hoc universale Acidum diversis, no-
bis ignotis substantiis intime uniri, & in
ipso naturæ gremio specificari, diversæ
Acidi species, seu ut melius dicam, for-
mæ in lucem prodibunt, quæ diversis non
puri ipsius Acidi, sed ex unione hujus,
& accessorii corporis ortis proprietatibus
inter sese discrepabunt. Ita prorsus quem-
admodum olea plantarum essentialia, non
nisi quibusdam heterogeneis, in quibus
planta sibi intime admixtis, præcipue vero
proprio cuiusvis plantæ rectore spiritu di-
stincta esse non omnino paradoxum est exi-
stimare. Et jam convenit inter multos
magni nominis chemicos, quorum senten-
tia celeberrimi etiam Ctantzii (g) assensu
fir-

(g) Tom. II. M. M. pag. 99.

firmatur, Acidum nitri non per se, sed quo specificatum est, salium alcalinorum phlogisto a vitrioli Acido differre. Quid quod jam pridem suspicatus est Boerhavius (b) vegetabilium Acida suam fossilibus Acidis originem debere? Interea vero dum hancce opinionem tantum problematicis instar propono, nemo a me exigat, ut illam convincentibus confirmem argumentis, sed potius contrarium probandi onere in litigiosos entium multiplicatores translato ad ulteriora progredior.

Acidum vero in quolibet naturæ regno reperitur. Est proinde omnium primo triplex Acidum: Vegetabile, Animale, Fossile.

Quemadmodum autem tria hæc Acida inter sese differunt ea forte, qua paulo ante innuebam, ratione, ita quodvis horum inferiores adhuc species sub se comprehendit, & quidem Acidum Vegetabile continet I. Acidum nativum. II. Acidum Sylvestre. III. Acidum vinosum. IV. Acidum acetosum. V. Acida ustu, destillatu, sublimatione obtenta.

Acidum ANIMALE complectitur: I. Acidum microcosmicum. II. Acidum insectorum.

Acid-

(b) Chem. op. Tom. 1. pag. 804.

Acidum fossile abit I. in Acidum salis.
 II. in Acidum nitri. III. in Acidum vitrioli.
 IV. in Acidum salem succini.

SECTIO SECUNDA

DE ACIDIS REGNI VEGETABILIS SEORSIM SPECTATIS.

I. ACIDUM NATIVUM.

Acidum vegetabile nativum illud apello, quod in vegetabilibus citra fermentationis beneficium existit in quibusdam manifestissimum, occultum magis in quibusdam. Videtur autem oriri ex illo succo solo, quem hauriunt plantæ de terra nutriente. Ita acetosa, acetofella, trifolium acetosum, pulpa tamarindorum, fructus plerique horæi, pulposi manifeste sunt Acidi. In omni etiam succo, qui verno tempore, dum sua stirpibus vita redit, perfecte Acidum hoc obtinet fere ætiosum. Succo vero hi liquidissimi, Acidi, pressi, colati, inspissati, in quiete repositi coguntur in crystallos salinas, crystallis tartari simillimas, quales ex acetosa prostant in officinis. Et ex Tamarindis extractus est sal essentialis acidus, cujus singulares dotes adumbravit celeb. Crantz (i).
 Ve-

(i) Tom. II. pag. 220. & seq.

Vegetabilia Acido hoc Nativo præcipue manifesto, vel saltem facile evolendo donata egregia sunt antiscorbutica, vel sola, si perspecta est scorbuti indoles, vel si hæc dubia est, cum plantis cruciformibus combinata, licet demonstrante clarissimo Hænio (k) nulla prope vegetabilium sit classis, qua non ejusdem etiam naturæ scorbutus aliquando fuerit percuratus, modo in cibo, potu, medicamentis magna copia fumerentur, Idem (l).

Sed vegetabilia hæc aperte Acida, vel Acesentia adhuc magis antiphlogistica sua, & antiseptica virtute commendantur, hinc in acutorum cura principem sibi locum jure merito vendicant: inde enim conficiuntur potus ægris gratissimi, tutissimi, saluberrimi, qui æstum febrilem, sitimque jucundo compefcunt refrigerio, sanguinis phlogisticam spissitudinem vi sua saponacea, ac solventissima attenuant, fundunt, rigida emolliunt, putridi, et intimam sanguineorum globulorum compagem dissoluturi miasmatis genesin inhibent, putrem tubi intestinalis saburram corrigunt, vomitiones tollunt, appetitum restaurant, bilis

(k) Loc. citato §. V.

(l) Tom. VIII. rat. med. cap. IV. de scorbuto.

les acrimoniam temperant, & funestas sæpe symptomaticas diarrhæas vel anteverunt, vel moderantur. Nolim hic quicumquam existimet, me, qui Magni Boerhavii, id est, Hippocratis in schola enutribus sum, Magistrorum in verba jurare, & secundum hypothese[m] quandam gratis assumptam ratiocinari. Observationibus pugnantissimis, quæ a primis inde nascentis Medicinæ incunabulis ad nostra usque tempora rei veritatem confirmaverunt. Non ego hic ad illustria divini Hippocratis (*m*), Sydenhami (*n*), Boerhavii (*o*), Liberi Baronis Van-Swieteni (*p*), Huxhami (*r*), Antonii de Hæn (*s*), loca, perpetuo, & admirabili quodam consensu immortalibus eorundem operibus inserta provoco. Taceo illustres Baglivos, Hoffmannos, Oosterdyk Schachtios, Homeos, Platneros, qui ubique uno cum prioribus or, lo-
q in-

(*m*) Libro de victus ratione in morbis acutis.

(*n*) Observat. med. sectione VI. cap. III.

(*o*) Aphor. 394. 610. 640. 644. 692. 693. 743. 809. 849. 854. 866. 873. 890. 924. &c. &c.

(*p*) In commentariis ad mox citatos aphor. Boerhavii.

(*r*) Libro de febribus C. I. & in dissert. de Pleurit. & Peripneum.

(*s*) Tom. I. rat. med. Cap. II. & passim in suis operibus.

quuntur, Quid antiphlogistica hæcce curandi methodus possit, quam sola illa & rationi & experientiæ sit consentanea, me non ex lectione librorum sola, non ex cathedra didicisse, sed ad lectos ægrorum, quos in nosocomio practico per triennium diligenter accessi, expertum gratus recorder.

II. ACIDUM SYLVESTRE.

Antequam ad Acida fermentationis ope producta transeamus, pauca de Acido Sylvestri, quod Gas Sylvestre Helmontius appellavit, ex Boerhavo proferam. “ Sed
,, in his Acidis animadvertere oportet, in-
,, quit vir summus (t) Acida fermentan-
,, tia, quæ que quidem vocamus succos
,, vegetabiles in ipso jam fermentationis
,, actu medios quasi inter nativum, & in-
,, ter acquisitum fermentatione prorsus
,, absoluta statum. Hoc nimirum tempo-
,, re facultas paratur maxime elasticæ par-
,, ti fermentantis liquidi, cui in rerum
,, natura me sciente, nulla similis. Si e-
,, nim sylvestris hic, nec coercendus spi-
,, ritus Acidus & explosivus de ingenti
,, copia fermentantis vegetabilis per exi-
guum

B 2

guum

(t) Oper. Chem. Tom. I. pag. 806.

„ guum in vase spiramentum ferit nares
 „ hominis fortissimi, uno eum ictu exa-
 „ minat. Sin minus fortiter afficit, tum
 „ apoplexiam creat subitaneam, si levissi-
 „ me, vertiginem. Quæ quidem omnia
 „ funestissimis eventis constiterunt. „
 Scio quidem multos aliter longe de vene-
 ni hujus natura sentire, quos inter cel.
 Spielmannus (u). Ego vero a tanti viri
 idea recedere non sum ausus. Locus ve-
 ro citatus, quem solum pro parte huc
 transtuli, integer legi meretur.

III. ACIDUM VINOSUM.

Vegetabilia in aere libero, humido,
 calido sibi relicta notabilem mutationem
 subeunt motu aliquo in ipsis excitato inte-
 stino, qui fermentatio compellatur. Sed
 in qua potissimum re motus hic intestinus
 consistit? Ego quidem hancce habeo illius
 ideam: aer atmosphæricus intra mirrissi-
 mas vegetantium particulas aquos vehi-
 culi beneficio sese insinuans calore expan-
 ditur, & intimorum nexuum resolutionem
 inchoat, quo posito aer fixus libertate po-
 tiri, extricari incipit, inque ipsa suis e car-
 ceribus fuga elasticus fit, & mox majore
 do-

(u) Pag. 331.

donatus volumine , continuata partium ,
quam aer atmosphæricus inchoavit , reso-
lutione erumpit. Motus igitur hic inte-
stinus in hac resolutione nexuum , & in hac
excarcerati aeris fixi , elastici facti , eruptio-
ne consistit. In hoc motu videtur contine-
ri ratio sufficiens , cur attenuentur sales
& oleum , quæ prius speciem saponis con-
stituebant , & cur Acidum , si copiosum
delituit , evolvatur. Ita vero hoc motu
mutantur succi vegetabilium , ut inde pri-
mo vinum , & demum ex hoc continuata
fermentatione acetum enascatur. Sunt
igitur duæ species fermentationis , vinosa
altera , altera acetosa. Alii , sed nescio ,
an absque insigni idearum confusione , pu-
trefactionem quoque , & fatiscientiam mi-
nerarum , & efflorescentias varias , vape-
scentiam denique ad fermentationem re-
vocant. Non tamen omnia vegetabilia fer-
mentationis æque sunt capacia. Ita tota
plantarum cruciformium , acrium , ama-
rarum , antiscorbuticarum familia propter
Acrescentiæ defectum ex sua indole in pu-
tredinem est proclivis. Sthal (v) , Boer-
have (w) . Spielmann (x) varias vegetabili-

B 3

um

(v) Zymothech. C. III. pag. 29.

(w) Op. chem. Tom. II. pag. 158 & seq.

(x) Pag. 329.

um classes, quæ fermentationi vinosæ aptæ sunt, recensent.

Quoniam vero vinosæ fermentationis primarius effectus est spiritus ardentis productio, secundarius Acidi evolutio, nihil de illo commemorabo, de hoc quædam ex Boerhavo adducam. „ Fermentatio autem, inquit ille (y), videtur provehere „ magis, magisque Acidum occultum vegetantium. Succi enim maxime maturi, dulcesque vegetabilium nihil fere „ Acidi videntur habere, ut in succo uvarum presso clarum est. In cassia, manna, melle, saccharo quis deprehendit „ Acidum? At quoties hæc rite fervent „ spumante motu, statim Acidum educitur, apparetque imprimis subtiliore inde vino reddito. In cerealibus, farinosis maturis an ullum quidem apparet „ acoris signum? Vix fermentatio brevis hæc agitavit, omnia statim acer. Quamvis nata sic Acida alterius sint, & naturæ subtilioris, quam quidem nativa, liceat deinceps Acida sic producta vinosæ appellare. Quæ rursus duplicis sunt „ ordinis. Vel enim liquida vini acidi „ forma in vino oberrant, vel in vino ipso
fe

(y) Op. chem. Tom. I. pag. 777.

„ se colligunt , atque superficiei cadi se
„ affigunt Tartari solidi nomine. „ Li-
cet vero & hydromel , & cerevisia , & fuc-
cus pomorum , pirorum , omnesque fuc-
ci vegetantium primam fermentationem
passi totidem sint vinorum species , ego
tamen orationis vela contraham , & de
succo solum uvarum fermentato , qui per
excellentiam vinum dicitur , disputabo.
Atque nunc quidem illud solum ad sco-
pum meum pertinet , ut vinum non qua
spirituosum illud , & inebrians , sed qua-
tenus Acidulum est , acidumque vini La-
pidem prosequar.

Inter vina Acidula præcipua sunt :
Austriaca , Mosellana , Rhenana , licet & in
aliis hinc inde regionibus vina Acidula ,
proveniant. Ne vero hæc vina continuata
fermentatione in acetum transeant , dolia,
quibus illa immituntur , sulphuris accensi
vapore imbuuntur. Sic enim aeris atmos-
phærici elasticitate destructa , hujus & aquæ
in sollicitandas moleculas nisus imminuitur.
In regionibus vero calidioribus sive uvas
contusas ante expressionem calce viva ob-
tegunt , sive mustum coquunt , ut aquæ co-
pia imminuta fermentationis justo major
ob fervidum cælum impetus diminuatur.
Clarificantur vero hæc vina ichtyocolla ,

B 4

vel

vel albumine ovorum, his sese jungit fæcum portio, quæ dispersa per omne vini volumen ob paucitatem descendere ad fundum nequivit. Vinum Austriacum montanum præfertur illi, quod in planitie, & ad oras Danubii crescit. Et montana rursus pro vario montium situ inter sese differunt bonitate. Iterum vina Austriaca, quo vetustiora illa sunt, eo majore in pretio habentur, denique si pura sint, neque aut vino alio molli, dulcique, aut execrando Saturni saccharo adulterata. Mediæ tamen ætatis quæ sunt, mihi quidem quoad virtutem Acidi præstantiora videntur, & palmam vetustissimis præripere, quæ generosa nimis evadunt, & cum calore stimulantia. Præcipue vero diuretica sese virtute commendant vina tenuia, Acidula, si vel sola bibantur, vel diureticis actuata remediis. Deinde vini tenuis, Aciduli, multa aquæ copia diluti ea etiam est virtus, ut sitim extinguat, gratumque corpori refrigerium conciliet. Neque puto talem potum vel in ardentissima febre semper posse prohiberi.

Vina vero medicata usu sese egregia demonstrant cum in multis casibus, tum præsertim, quatenus Acidula sunt, in calculosa dispositione, & hydrope. Abso-
lu-

lutissimum Vindobonensis Medici Francisci Hartmanni opus, quod diu ante desideratum, anno tandem proxime præterlapso Lipsiæ prodivit, continens formulas remediorum in Materiam medicam, & chyrurgicam celeberrimi Crantzii, plurima vina medicata proponit, inter quæ illa (z) huc spectant, & videri merentur.

Supereſt, ut de Acido vini Lapide agamus. Cessante visibili fermentatione, sed ea insensibiliter continuante excutiuntur quaquaversum particulæ micantes, ex quibus in dolii lateribus crusta lapideæ consistentiæ, in vino non amplius solubilis exurgit. Est hæc crusta Vini Lapis, Tartarus dictus Paracelso. Vina dulcia vix, copiosius Acida deponunt. Tartarus colorem vini, ex quo præcipitatur, servat. Solutione in aqua ebulliente, & filtro a quisquiliis, fæcibus, particulis terrestribus, & oleosis depuratur. Lixivium evaporatum, refrigeratum ejicit sursum pelliculam, seu cremorem, ad latera & fundum majores Crystallos deponit. Tartarus proinde Crudus, Cremor Tartari, & Crystallo

(z) Nis. 161. 232. 362 384. 446. 855. 898. 900.
916. 925. 934. 1076. 2087. 1214. 1252. 1557.
1621.

stalli Tartari non nisi puritatis gradu differunt. Tartarus, & Cremor, & Crystalli omni nota sunt Acida. Est igitur Tartarus sal vegetabilis essentialis e succis vegetabilium fermentatis excussus. An vero merum sit Acidum, vel potius alcali fixum vegetabile Acido vini superfaturatum, non decidam, licet posterior sententia, a Spielmano (aa) Tachenio, Hoffmanno, Neumanno, Stahlio rejecta, ab illustri Marggraf (bb) & perspicacissimo Iacquin (cc) gravissimis corroborata rationibus videatur.

Cremor, & Crystalli Tartari, uti & alii sales vegetabilium essentielles, qui Acidum linguæ saporem imprimunt, acrimoniam alcalinam corrigendi, nec non mucum incidendi ergo exhibentur. Dantur ideo ad scrupulum S. unum sæpius de die ad ventriculi, intestinorumque tonum restituendum in cachexia, in febre præsertim tertiana, quartana, & dum bilis putrida febres acutas exasperat, eximie se gerunt. Cremor Tartari ad unciam semis, unam

(aa) Pag. 256. & seq.

(bb) Chemische Schriften pag. 186.

(cc) In collegiis public. Vindobonæ.

unam sumptus per se alvum movet, leniterque subducit. Sed & propter mitem acorem suum cum fortioribus jungitur catharticis, præsertim si hæc biliosis ordinentur. Cum primis vero illa ingreditur purgantia, quæ sæpe cum ventris torminibus effectum exerunt, ut fenna, scamoneum, & similia. Præterea ad refrigerantium classem pertinet, unde sæpe solus hunc in finem exhibetur, præsertim si consultum est alvum simul apertam tenere. Prostant in officinis Trochisci de Cremore Tartari, qui ore detenti egregie sitim agrorum fallunt. Denique & in Hydrope egregium remedium inventus est Tartarus purificatus ad minimum uncix dimidiæ dosi omni die. Cel. Crantz (*dd*), Hartmann (*ee*).

IV. ACIDUM ACETOSUM.

Liquor vinosus, si continuatæ, vel novæ fermentationis calidæ motu agitur, consumpto Tartaro, & subacta parte propria oleosa, seu spiriptuosa, longe potentiolem, magisque constantem acorem nanciscitur. Hic secundæ fermentationis
mo-

(*dd*) Tom II. M. M. pag. 137.

(*ee*) No. 1093.

motus Acetificatio, liquor vero, hac pro-
 ductus, Acetum vocatur. Sed & vina dul-
 cia secunda hac fermentatione, & quidem
 satis cito, æstivo cum primis tempore in
 Acetum transeunt, evidenti sane argumen-
 to, Acidam in iis partem non defuisse, sed
 delituisse. Si enim vel solis ardore exco-
 quantur in vite botri, vel e succo uvis ex-
 presso pars aquosa coctionis abigitur bene-
 ficio, exiguam prima fermentatio mutatio-
 nem inducit, seu rectius ut loquar, non
 absolvitur. Hinc fit, ut pauca Acidi na-
 tivi in dulcedine profunde sepulti quanti-
 tas evehatur, & hæc ipsa, quæ educitur,
 oleosa vini parte demulceatur. Acetifica-
 tio contra evehit Acidum omne, subactio-
 que spiritu ardente denudat, atque exaltat.
 Quum vero Acetificatio calida sit fermenta-
 tio, qua vinosus liquor corrumpitur;
 vina calidiorum regionum dulcia cum con-
 servare cupit, in atmosphæra, cum po-
 test esse, frigidissima detineat. An autem
 inter Aceti principia vini Tartarus, & spi-
 ritus ardens? Lis nondum est decisa. Ace-
 tum in usus chemicos vel destillatione, vel
 congelatione, sed melius juncta utraque
 methodo concentratur. Fortissimum ve-
 ro ex viridi æris artificiali per destilatio-
 nem obtinetur. Sed concentratissimo A-
 ceto

ceto chemicus indiget, non medicus. Itaque his missis ad Aceti virtutes me converto.

Et si vero de Aceti viribus more suo nervose scripserit optimus Crantzius (*ff*), illudque in febribus putridis exantematicis, biliosis, in corruptione mortifera, gangrænosis reptatibus, ulceribus putridis, cancro clauso, in debilitate, languore, lethargo, sopore, syncope, convulsione, malo hypochondriaco, hysterico, temulentia, in morbis malignis, peste, morfu virulentorum animalium, hydrophobia, orthopnœa variolosa, inflammatione mammarum, obesitate nimia, scorbuto, in Stupore a narcoticis plantis inducto commendaverit, vario pro re nata modo interne, externe, potu, fottu, vapore applicandum, quam in rem confer laudatum Hartmannum (*gg*), tamen adjungam quædam, quæ ipse de hujus Acidi virtute sum expertus.

Puero novem annorum gena dextra enormiter intumuit. Tumori farinis, floribus intra sacculos conclusis, calidis, camphora actuatis frustra tentato Acetum ci-

to

(*ff*) Tom. III. pag. 5. & seq.

(*gg*) A Nro. 1458. ad 1475.

to medebatur , ea quidem lege , ut sæpius intra diem gena acetosi vaporis balneo exponeretur , fricaretur deinde leniter , reliquo autem tempore linteis calente oxycrato imbutis foveretur. Acetum specificè est sudoriferum , hinc potui theato admixtum copiosum sudorem prolicuit etiam in iis , qui ceterum minime erant ad sudandum propensi. An igitur in morbis a perspirabili suppresso exortis nullus Aceto locus ?

Dum coryza, præsertim recens, membranam tumefacit schneiderianam , vias ex antris Hygromorianis , & frontalibus Sinubus in cava narium patentes præcludit , totum denique olfactorium organum infarcit , malo in fauces & traheam descendente , nihil habetur calentis oxycrati vapore excellentius , qui ore , naribusque admissus momentaneum fere levamen adfert. Idem vapor in anginis inflammatoriis mihi , aliisque mire prodest , sed & pulmone crebro susceptus in catarrhosa febre , præsertim hac hyeme epidemica mirifice juvit. Licet enim tussim proprio subtili stimulo exasperet , tussis tamen causam , ejusque ad inflammandas bronchiales arterias proclivitatem emendat. Lætus adhuc , & jucundissima plenus voluptate recor-

cordor egeni famuli, quem nuper admodum acutissima inflammatoria febris in lectum coniecit. Commiseratione ductus accessi. Pulsus erat velocissimus, tensus, respiratio cita, anxia, spiritus fervidus, atque densus, vultus ruber turgebat, lingua alba, appetitus nullus, fitis ingens, vires prostratae. Erat jam quartus morbi dies. Signa coctionis nulla. Majore forsitan molimine curam inchoassem, nisi hominis paupertas prohibuisset. Misso igitur sanguine pleno & flumine & modo, & repetita post trihorium ex eodem foramine phlebotomia, solum oxycratum copiose potandum exhibui, & citra ullum aliud remedium paucos intra dies sanavit eum Dominus.

V. ACIDUM USTIONE, DESTILLATIONE, SUBLIMATIONE OBVENTUM.

Ustione. Si lignum viride luculento foco imponitur, utroque extremo extra focum porrecto, ignis medium ligni exagitans humores ibi contentos fundit, tum specie aquae cum sibilo & spuma extra ejusdem extrema propellit. Qui liquor omnes Acidi proprietates exhibet; inde scitur ratio, cur fumus ligni maxime adhuc virescentis oculos urat tanto dolore,
Hoc

Hoc ipsum quoque Acidum carnes fumo expositas rubro colore tingit, conservatque a putredine, & ranciditate. Est nempe hoc Acidum quam simillimum iis, quæ naturalia existunt in arboribus plerisque. An Acidum hac methodo obtentum singulari quapiam dote gaudeat, non auisim determinare, licet audiverim agricolis Acidum hac spuma serpigines curari, & verrucas.

Destillatione. Nullum propemodum est vegetabile, si classem plantarum cruciformium excipias, ex quo per destillationem major minorve Acidi copia non eliciatur. Ligna durissima, aromata, gummi, resinæ, balsami, cera, saccharum, mel, & innumera alia dimittunt liquorem acidum, rubellum, valde acidum, prorsus singulare, balsamicum utcunque, & oleosum. Hoc Acidum si colo, quiete, rectificatione dicta, depuretur, perdet vim solventem egregiam. Quin & in corpore quoque humano mira pollicetur attenuando, condiendo, stimulando, putredini resistendo, hinc per urinæ, fudorisque vias expellendo. Ita fere Boerhave (bb).

Sub-

(bb) Oper. chem. Tom. I. pag. 809.

Sublimatione, Benzoe gradu caloris, quam sit aquæ bullientis, paulo majori, spargit e sinu suo flores niveos suaveolentes, volatiles, salinos, acidos, inflammabiles, in aqua & spiritu vini solubiles. Eisdem & Styrax largitur. Et quid obstat, quo minus Camphoram ipsam dicamus Acidum vegetabile olei essentialis in vasculosa Lauri Japonensis, & Sumatreae fabrica singulariter elaborati connubio specificatum? Forfan inde reddi ratio haud obscura posset, cur Camphora tam excellens sit in gangræna medicamentum. Sed nihil de hac dicam amplius, ne alienam in messem, quæ sub clari in arte viri (*) indagatrice diligentia maturescit, falcem ante tempus mittere videar. Flores vero Benzoes multum stimulantés, incidentes in pulmonum infarctu, asthmate pituitoso efficaces, gr. III. IV. VI. etiam X. dosi, non pulveris, ne fauces exurant, Sed pillularum forma cum aliis una indicatis exhibentur. Cl. Crantz (ii), expertiss. Hartmann (kk). Atque sic quidem Acidorum vegetabilium ordine absoluto ad animalis Acidi considerationem deducor.

C

SEC-

(*) Cel. Collin.

(ii) Tom. I. M. M. pag. 177.

(kk) A Nro. 487 ad 493.

SECTIO TERTIA.

DE ACIDIS REGNI ANIMALIS.

I. ACIDUM MICROCOSMICUM.

Dicit quidem Boerhavius (ll) “ Acida,
 „ quæcunque fuerint vel in vege-
 „ tantibus, aut in fossilibus, propria ani-
 „ malibus necdum novi. „ Hodie tamen
 de Acidi animalis existentia adeo convenit
 inter chemicos, ut vix ullum reperias,
 qui neget. Nihil autem hic comminiscar
 de variis acidis, quæ in corpore vivo præ-
 ter naturam generantur, acrimoniis, spon-
 tanea scilicet, atrabiliaria, rachitica, scor-
 butica, & in quam aut salivalis, aut pan-
 creaticus latex aliquando degenerat, ne-
 que de illo miliarum prodromo sudore,
 acidum odorem spargente. Sed illud pri-
 mo considerabo, quod alcalino volatili jun-
 ctum Spiritui ammoniacalem in urina sa-
 lem, quem microcosmicum appellant, con-
 stituit. Quod autem Acidum hoc, de quo
 agitur, microcosmicum specificum fit, &
 ab omni alio Acido cum vegetabili, tum
 minerali diversum, sequentibus evinco:
 Primo quidem, quia alcalino junctum spi-
 ritui salem medium ab omni sale ammo-
 nia-

(ll) Oper. chem. Tom. I. pag. 804.

niacali diversum , cito in igne fluentem
suppeditat. De quo vide egregium spiel-
mannum (*mm*) . Secundo , quia spiritu al-
calino putrefactione evoluta urina quidem
Acidum prodit , Sed fixissimum , quod
nulla destillationis ope expellendum in ca-
pite mortuo relinquatur. De quo idem ,
Spielmannus (*nn*) “ Maximam autem om-
,, nino attentionem meretur sal Acidus,
,, alterum salis nativi principium, is enim,
,, quia principio inflammabili junctus
,, Phosphorum solidum constituit , nec a
,, violentissimo igne in vapores cogi po-
,, test , fusus autem in aere per deliquium
,, solvitur , & alcalinis , cum quibus non
,, effervescit , junctus , salia media for mat
,, ab omnibus hactenus notis diversissima,
,, se se proprium , ab omnibus reliquis
,, distinctissimum Acidum evidenter pro-
,, bat. ,, Optimi autem conditoris con-
silio factum videtur , ut Acidum in nobis
aliquod naturaliter existeret cum insigni
ad conservandam machinam momento ,
siquidem alcali ligat volatile , & a pu-
tredine humores praeservat. Dum istud ,
quod Acidum inter & alcali intercedit,

C 2

vin-

(*mm*) Pag. 77.

(*nn*) P ag. 79.

vinculum in morbis vel caloris vi, vel aliis ex causis dissolvitur, an non inde febres putridissimæ exoriuntur cum acutæ, tum illæ, quæ non infrequenter morbis chronicis sub finem associantur? Recte igitur summi in arte viri urinas etiam ægrorum curate adspiciunt cum propter multas rationes, tum vel maxime, an putridæ non excernantur, vel cito postquam in apertum aera profusæ sunt, computrescant. Est enim hæc destructi falis microcosmici, & malignæ putredinis nota certissima, & ad exhibendum ægro corticem Peruvianum cum Acidis, imprimis mineralibus, arrepta medicum manu ducit.

II. ACIDUM INSECTORUM.

Si formicæ ablutione a fordibus repurgatæ ex retorta destillentur, transcendit spiritus evidenter acidus. Lira una formicarum recentium uncias sex spiritus acidi Spielmanno (00) dedit. Sed hoc Acidum obtinetur etiam sive aqua, sive spiritu vini abluendo, sive hos ipsos liquores supra ipsas obstrahendo. Haud igitur mirum est, baculum, si formicarum nido immerfus circumrotetur, brevi humectari

ma-

(00) Pag. 201.

madore Acidum subtile, volatile spirante, neque in obscuro latet ratio, cur flores cærulei nido formicarum injecti intra breve temporis spatium jucunda metamorphosi rubescant. Cl. Zimmermann (pp) duplex Acidum in formicis adstruit, subtilius unum, & volatilius, crassius alterum, & fixius. Nidus cum insecto in balneo utilis in paralyfi, ceterisque nervorum morbis, spiritus formicarum acidus gutt. XX ad XL dosi egregium interne stimulans est in iisdem morbis. Externe reumaticis, artritidis partibus illinitur. Illustris Cranzius (qq) Hartmann (rr). Sed & diureticum est hoc Acidum, & aphrosidiacum (ss).

An apes etiam, & fuci, vespæ, aliæque volatilia insecta suo gaudent Acido, quod individua cujusque animalculi fabrica specificè elaboratum sit. ?

SECTIO QUARTA.

DE ACIDIS FOSSILIBUS.

Cum de his spiritibus præstantissimi Chemicorum nostro ævo celeberrimorum tractatus in manibus sint omnium, pauca

C 3

tan-

(pp) Tom. II. cap. X. de formica.

(qq) Tom. I. pag. 118.

(rr) A Nro. 1922. ad 1026.

(ss) Onomatolog. med. complet. Tom. I, pag. 669.

tantum, ne Dissertatio nobilissimo Acidorum ordine trunca prodeat, delibabo.

I. ACIDUM SALIS.

Hoc Acidum in sale communi, sub quo illum fontis, gemæ, marinum intelligo, in sale ammoniaco, digestivo Sylvii, luna, & saturno corneis, aqua Regis, butyro antimonii, Mercurio vitæ, phlegmate vitrioli philosophico, Mercurio præcipitato albo, sublimato corrosivo, dulci, panacæa mercurii præsens est, cum primis vero e sale marino ope Acidi nitrosi, vitriolici, terrarum bolarium elicatur.

Acidum salis abstractione super novo & purissimo sale depuratum viride est, aut flavicans, cum oleis essentialibus non inflammatur, crocum martis corrodit, ab aliis Acidis haud attingendum. Hoc Acidum inter fossilia Acida subtilissimum, & penetrantissimum putredini potenter resistit. Tripla aquæ quantitate debilitatum, vel cum succo citri, cum melle commixtum, & penicilli ope applicatum specifica in scorbuto oris aquatico virtute inclaruit. De reliquis ejusdem viribus Consule cel. Crantz (*tt*), & Hartmann (*uu*).

II. ACI-

(*tt*) Tom. II. M. M. pag. 109.

(*uu*) A Nro. 995. ad 999.

II. ACIDUM NITRI.

Hoc acidum in Nitro, Nitro cubico, Nitro flammante, Vitriolo argenti nitroso, Lapide infernali, Aqua regia, Mercurio præcipitato rubro, arcano corallino, Antimonio diaphoretico continetur. Acido vitriolico de basi sua expulsum, si purum & concentratissimum est, rubrum, fumans, perpetuo mobile, aquæ avidissimum deprehenditur. Si mediocris sit fortitudinis, solemne illud Argenti, & Mercurii vivi menstruum, Aquæ fortis nomine, cum Acido falis Aquam regiam, qua Aurum, & Platina solvuntur, constituit. Spiritus Nitri acidus, omnium Acidorum mineralium maxime causticus & corrosivus, raro exhibetur, licet dari eodem, quo, cetera, modo dilutus possit. Sed frequentior est spiritus nitri dulcis in medicina usus, licet minori, quam spiritus vitrioli dulcis, dosi præscribi debeat. Virtus ejus alcalinæ acrimoniæ contraria in morbis putridis haud negligenda. Ceterum spiritus nitri sive acidus, sive dulcis vix quidquam habet quoad vires medicas præ reliquis Acidis fossilibus singulare. Adhuc Nitrum nitratum paucis attingam. Quemadmodum omnis sal
me-

medius Acido superfaturari potest , ita & Nitrum. Solvitur igitur Nitrum purum in aqua pura , instillatur Acidum Nitri , facta evaporatione obtinentur Crystalli nitrosæ acidæ. Boerhave ad uncias octo Nitri præscribit guttas XXX Spiritus Nitri fumantis. Certe Nitrum nitratum egregium in febribus acutis remedium pollicetur , dum virtute Nitri media refrigerat , attenuat , virtute Acidi putredini , & humorum dissolutioni resistit. Et hoc forte modo spiritus Nitri acidus tutissime , atque aptissime corpori ingereretur.

III. ACIDUM VITRIOLI.

Acidum vitriolicum in Vitriolo viridi , cæruleo , albo , in sale ammoniaco secreto Glauberi , Tartaro vitriolato , arcano duplicato , sale polychresto , Prunellæ , mirabili Glauberi , Epfor ensi , Alumine , in sale absynthii cum sulphure parato , in sulphure , in Mercurio præcipitato flavo seu turpetho minerali , &c. præfens est. Hoc Acidum ex vitriolo viridi ad albedinem calcinato solius ignis ope expellitur. Ex sulphure sub campana accenso Acidum vitriolicum sulphureum acquiritur sub nomine spiritus sulphuris per campanam. Acidum vitrioli est parte, quæ
pro

proprie acida est, plenissimum, hinc inter Acida mineralia potentissimum, si que rite depuratum concentratur, excolor, & admodum ponderosum. Succinum Acido salis, & nitri impervium huic patet spiritui, solutione granatino colore conspicua. Acidum vitrioli vel per se, sola aqua debilitatum, vel compositum in usum vocatur. Et illuc quidem pertinent: Phlegma, Spiritus, & Oleum Vitrioli, Spiritus Sulphuris per Campanam, huc Aqua Rabellii, Elixiria varia, Liquor Anodinus Mineralis, Spiritus Naphtae, Aether, Oleum Vitrioli dulce, Liquor Manchini. Phlegma Vitrioli quod ex Vitriolo martis calcinato destillationis ope facile dimissum primo loco obtinetur, in morbis putridis, biliosis ad gratam aciditatem potulentis, mixturis additur. Grata vero aciditas non est ad pharmaceutæ, sed ad ægri palatum examinanda. hinc seorsim, quod semel notari volo, Acida præscribuntur, & domi medicamentis immiscentur. Si vero necessitas urget, non tam de grata aciditate cogitandum est, quam de Acido in magna liquidi quantitate copiose ingerendo. Beatus Quarin, celebris olim in hac urbe practicus, lagenam Acido vitriolico plenam secum circumferebat, & magnas hu-
jut

jus spiritus doses clanculum agrorum po-
 tibus infundebat. Spiritus Vitrioli, phleg-
 mate generosior in eandem indicationem,
 sed imprimis in dissolutione humorum,
 & variolis confluentibus egregius. Vide
 cel. Hartmann (vv). Spiritus sulphuris
 per campanam ejusdem cum præcedenti-
 bus virtutis, singulare tamen aliquid ha-
 bet in colica flatulenta, & tympanitide. In-
 venit Hales (ww), sulphuris vapore elasti-
 citatem aeris insigniter imminui. Cum
 igitur spiritus sulphuris per campanam
 nihil sit aliud, quam sulphuris accensi
 condensatus vapor, & in dictis morbis de
 aeris elasticitate, & rarefactione minuen-
 da omnium primo cogitari debeat, erra-
 ret is, qui his in casibus purum vitrioli
 spiritum spiritui sulphuris per campanam
 substitui posse arbitraretur. Vide Illu-
 strissimum Præsidentem (xx). Sed in im-
 mensum crescat oratio, hæc de Acido vitri-
 olico sufficiant. Composita quou attinet
 de iis Spielmannum (yy), Crantzium (zz)
 Hart-

(vv) Nis. 831. & 882.

(ww) Vegetabile Statcks chap. IV. pag. 126.

(xx) Capite de Hydrope in aphorism. 1251.

(yy) Experimento XXX III.

(zz) Tom II. pag. 59. & seq.

Hartmannum (*) confule. Pro eroni-
de subjungam.

VI. SALEM ACIDUM SUCCINI.

Succinum corpus variæ magnitudi-
nis, & coloris, opacum, semipelucidum,
compactum, durum, fragile, polituræ
idoneum, vix odorum, insipidum, aqua
gravius de utroque Regno participare vide-
tur. Destillationis beneficio inde sibi finem
elicitur species falis acidi volatilis forma
crystallina; refert spiculas plumaceas. So-
lutione in aqua calida, & filtro ab oleo suc-
cini depuratur. Hic sal in morbis a col-
lurie ferosa exortis egregius, præterea
spiritu cornu cervi solutus in convulsi-
bus laudatur. Vide cl. Hartmann (**).
En Collegæ optimi Acidi Historiam pro
ingenii, & eruditionis tenuitate fideliter
elucubratam. Nihil quidem in hac sub-
lime, nihil, quod novum, atque inaudi-
tum sit, continetur. Sed quid, quæso,
expectare a tyrone aliud potuistis, quam,
quod hætenus celeberrimi, & in omni
scientiarum genere versatissimi Viri scri-
ptis

(*) A Nro. 840. ad 849. tum Nis 526. 544. 1028.
1029.

(**) Nis. 520. 522. 623. 524. 261. 959, 1025. &c.

ptis, verbisque docuerunt? Etsi vero salium neutrorum, terrestrium, & metallicorum pertractatio non omnino extra Dissertationis meæ limites posita videatur, omisi tamen, quia potissimum de Acido, qua tali, scribere constitui. Interea si quis sit, qui & hoc desideret, adjeci binam Tabulam sales fere omnes enixos exhibentem.

FINIS.

	ACIDUM VEG. NATIV.	ACIDUM TARTARI.	ACETUM DESTILL.	ACIDUM MICROCOS.	ACIDUM SALIS.	ACIDUM NITRI.	ACIDUM VITRIOLI.	SAL ACIDUS SUCCINI.
ALCALI FIX. LIX.	Species Sal. Med.	TARTARUS TARTARISAT.	TERRA FO- LIATA TAR- TARI.	Species Sal. Med.	SAL DIGEST. SYLV.	NITRUM PURUM.	TAR. VITRIOL. ARC. DUPLIC. SAL. POLYCH.	
ALCAL. FIX. MIN.	Species Salis Med.	SAL VEGETAB.	Species Terræ Fol. Tartar.	Species Sal. Med.	SAL COMMUNIS.	Nitrum Cubicum.	SAL MIRAB. GLAUBERI.	
SAL SODÆ.	Species Sal. Med.	SAL SEIGNETTI.	Species. Terræ Fol. Tartari.	Species Sal. Med.	SAL. COMMUNIS.	Nitrum Cubicum.	SAL MIRAB. GLAUBERI.	
ALCALI VOLATILE.	Species Salis Med. Ammoniacalis.	TARTAR. SOLUBIL.	SPIRITUS MINDERERI.	SAL AMMONIAC.	SAL MICROCOSM.	NITRUM FLAMMANS.	SAL AMMON. SECRETUS GLAUBERI	SPIRITUS SAL. AMMON. SUSCINAT. L.C.C. SUCC.
TERRÆ VARIE CALCAR.	Species Variæ Salis terr.	Variæ Species tartar. Solubil.	Species Salis Terr.		Species Salis mar. terrei.	Species Salis nitro- fi terrei.		
TERRA SALIS					Natrum marinum.		SAL CATHARTIC. EPSOMENS.	
TERRA NITRI.						Natrum nitrosum	Species Sal Selenit.	
TERRA ARGILLÆ.							ALU MEN.	

	ACIDUM TARTARI.	ACETUM DESTILLAT.	ACIDUM SALIS.	ACIDUM NITRI.	ACIDUM VITRIOLI.
ARGENTUM.			LUNA CORNEA in aqua non solub.	LAPIS INFERNALIS.	Species Turpethi Mineral. Flav.
FERRUM.	TARTARUS MARTIS SOLUBIL.				VITRIOL. FERR. feu VITRIOL. VIRID.
CUPRUM.		AERUGO, feu VIRIDE ÆRIS.			VITRIOLUM CUPRI, feu VITRIOL. CÆRU.
PLUMBUM.		SACCHAR. SATURNI, ACETUM LITHARGYR.	SATURNUS CORNEUS in aqua solub.		
ZINCUM.					VITRIO. ZINCI feu VITRIOL. ALB.
REGULUS ANTIMONII.	TARTARUS EMETICUS.		BUTYR. ANTIMONII.		
MERCURIUS.			MERCURIUS PRÆCIPIT. ALB. MERC. SUBLIM. CORROSIVUS. MERC. DULC.	MERCURIUS PRÆCIPIT. RUBER. ARCANUM CORAL.	VITRIOLUM MERCURII. TURPETHUM MINERALE.

